

סקירת כתבי עת, ניסן תשע"ה | יואב שורק

17 באפריל

פורסם ע"י מערכת 'שבת'

סיפור מתח אינטלקטואלי

סידרא

כתב עת לחקר ספרות התורה שבעל־פה, כט, תשע"ד

עורך: דוד הנשקה, אוניברסיטת בר־אילן, 194 עמ'

*

השנתון "סידרא" מביא מאמרים השייכים לדיסציפלינה של המחלקה לתלמוד, קרי: עיונים בדברי חז"ל, במשנה, בתלמודים ובמדרשים, כמו גם בספרות הרבנית והפרשנית לדורותיה. בהיותו כתב עת אקדמי מובהק, המשמש כלי עבור החוקרים בתחום להציג את חידושיהם ולהתפלמס עם עמיתיהם, אין בו יומרה להיות רלוונטי למתעניין הפשוט בתחומים אלה. עם זאת, עריכתו המוקפדת מבטיחה שהטקסטים עצמם יהיו נהירים – גם אם לא תמיד קלים לקריאה – ומי שאינו נרתע מהכותרות עשוי למצוא בו כמה דברים מעניינים.

מרתקת בעיניי, למשל, הייתה ההשוואה שעורך יונתן פיינטוך בין האגדה על הכהן הביתוסי ששינה בסדר הכנסת הקטורת ביום הכיפורים ו"לא הספיק לגמור את הדבר עד שמת" (יומא יט) ובין מעשה מסירות הנפש הידוע של ר' עקיבא (ברכות סא), שבו הוא אומר "כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה" וגו'. השוואה בין הגרסה הבבלית של אגדת הכהן הביתוסי ובין מקורותיה הארצי־ישראלים מלמדת עד כמה ביקשו בעלי האגדה הבבלית ליצור את ההקבלה, כנראה הניגודית, בין הסיפורים, ומכאן פתח לדיון על משמעותה.

מעניין גם הניתוח של יצחק ברנד, המראה כיצד הפרקטיקה הממשית של מתנות כהונה בימי בית שני, והבעיות המוסריות שהיו מעורבות בה, הובילו לשתי תפיסות מנוגדות באשר ל"טובת ההנאה" שנותרת לבעלים במתנות אלה, הלא היא בחירת הכהן שיקבל את המתנות. מאמר נוסף המעניק ממד היסטורי להתפתחותן של הלכות מתנות־עניים הוא זה של רות אלסטר, החוקרת את מושג הדמאי ואת צמיחת הקטגוריות של "חבר" ו"עם הארץ" באופן המסביר סתירות בספרות התנאית. אוהבי הריאליה התלמודית יזכו למאמר של דניאל שפרבר על המכבש, בשילוב שלל איורים וממצאים, וחובבי תעלומות ימצאו עניין במאמרם של יעקב שויקה ומרדכי סבתו, הפורש במעין סיפור־מתח אינטלקטואלי את תולדות הפרשנות למשנה אחת במסכת בבא בתרא, שבה הציבו ראשונים פרשנויות תמוהות ומגיהים אחרונים העלימו.

*